

ВІДЗИВ

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Добровольського Віктора Брониславовича

«Удосконалення фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових
навчальних закладів»

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного
виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне
виховання різних груп населення

Актуальність теми. Боротьба жінок за гендерну рівність у спільноті, сімейних стосунках, виробничій діяльності призводить до того, що все більший відсоток жінок обирають професії, що донині вважалися чоловічими. Це ж стосується і видів спорту, які наразі введені до програми олімпійських ігор (вільна боротьба, бокс, важка атлетика тощо). Це ж стосується і приходу до військової служби жіночого контингенту, що вже не вважається надзвичайним явищем, а є прикладом подолання соціальної нерівності.

Однак збільшення загальної кількості жінок, які обирають своєю професією військову службу у лавах Збройних сил України не знімає проблему гендерної рівності, а навпаки загострює її, тому що жіночий організм має свої біологічні особливості і тому неможливо перенести систему професійно-прикладної фізичної підготовки автоматично з тої, що використовується для чоловіків. Це стосується і нормативів фізичної підготовленості, і засобів фізичного виховання, і дозування фізичних навантажень, і циклічності самого процесу тренувальних занять, хоча вимоги до професійної готовності жінки-військовослужбовця не знижуються. У зв'язку з цим виникає потреба у пошуку форм, засобів і методів професійно-прикладної фізичної підготовки жінок, які були б адекватні їх психофізіологічним особливостям, а також мотивам і інтересам.

Все вище наведене обумовлює актуальність дослідження дисертанта, яке присвячене вдосконаленню системи фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у галузі фізичної культури і спорту на 2001-2005 рр. за темою 2.1.19 «Фізична підготовка слухачів та курсантів вищих військових навчальних закладів Міністерства оборони України» (номер державної реєстрації 0103U03022); відповідно до плану науково-дослідних робіт на 2005-2010 рр. Управління фізичної підготовки Збройних Сил України за темами «Фізична підготовка військовослужбовців-жінок в умовах реформування Збройних Сил України», шифр «Стать», №344/36 та «Розроблення теоретично-методичних засад функціонування системи фізичної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України», шифр «НФП-2009», №167/1230, (номер держреєстрації 0101U000775); Зведеного плану на 2011-2016 рр. Міністерства оборони України в межах теми «Формування професійних якостей майбутнього офіцера засобами фізичної підготовки під час навчання у військовому навчальному закладі», шифр – «Взаємозв'язок» (номер державної реєстрації 0106U010783) та відповідно до плану наукової і науково-технічної діяльності Управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ (сил) Збройних сил України на 2016-2021 рр. за темою «Модель фізичної підготовки у Збройних Силах України зразка 2017 року та перспективи її розвитку», шифр – «Перспектива-ФП» (номер державної реєстрації 0101U001568).

Роль автора полягає в аналізі застосування фізичної підготовки в системі підготовки військових фахівців у Збройних Силах України та іноземних держав; визначенні рівня фізичної підготовленості курсантів-жінок ВВНЗ; дослідженні ефективності чинної програми фізичної підготовки; визначенні

мотиваційних чинників, які б сприяли вдосконаленню фізичної підготовки курсантів-жінок, визначенні етапів військово-професійного навчання у ВВНЗ курсантів-жінок; обґрунтуванні та розробці програми фізичної підготовки курсантів-жінок під час навчання у ВВНЗ, її експериментальній перевірці та впровадженні у практичну діяльність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Результати дослідження носять об'єктивний характер за тривалістю напрацювань (з 2001 по 2017 р.р.), кількості досліджуваних (152 дівчини, з них I курсу – 26 осіб, II курсу – 29 осіб, III курсу – 31 особа, IV курсу – 31 особа, V курсу – 35 осіб).

Методи дослідження включають теоретичні, соціологічні, анатомо-фізіологічні, психологічні і педагогічні аспекти.

Аналіз обґрунтованості наукових положень, мети, завдань і висновків свідчить про їх логічних зв'язок.

Мета дослідження – удосконалити структуру та зміст програми фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів, що забезпечить їх професійну готовність для виконання завдань на офіцерських посадах.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати за літературними джерелами особливості військово-професійного навчання та готовності до подальшої професійної діяльності на офіцерських посадах та їх залежність від фізичної підготовленості курсантів-жінок.

2. Дослідити ефективність чинної програми фізичної підготовки щодо відповідності показників фізичної підготовленості, психічної готовності, фізичного здоров'я та рухової активності курсантів-жінок до вимог професійної діяльності .

3. Визначити потребова-мотиваційну сферу курсантів-жінок до занять фізичними вправами для вдосконалення засобів і методів фізичної підготовки.

4. Обґрунтувати структуру та зміст програми фізичної підготовки курсантів-жінок із врахуванням завдань етапів їх навчання у вищому військовому навчальному закладі та перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – фізична підготовка курсантів-жінок у вищому військовому навчальному закладі.

Предмет дослідження – структура та зміст програми фізичної підготовки курсантів-жінок із врахуванням завдань етапів навчання у вищому військовому навчальному закладі.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури здійснювався для теоретичного обґрунтування об'єкта дослідження, а також узагальнення наукових даних щодо фізичної підготовки у вищих військових навчальних закладах.

Для визначення рівня потребова-мотиваційної сфери випускниць загальноосвітніх шкіл ($n=204$) та курсантів-жінок ($n=114$) до занять фізичними вправами нами було проведено анкетування за авторською анкетною, яку перевірено на узгодженість думок експертів.

З метою визначення рівня фізичної підготовленості абітурієнок ($n=843$) та курсанток різних курсів навчання ($n_1=26$; $n_2=29$; $n_3=31$; $n_4=31$; $n_5=35$) було проведено тестування за вправами Настанови з фізичної підготовки у Збройних Силах України, було оцінено обсяг рухової активності дівчат ($n=66$)

за методикою В. П. Малишева. Визначення розумової працездатності курсантів-жінок проводилося за допомогою коректурної проби (тест з кільцями Ландольта), таблиць Платонова-Шульте та методики визначення інтелектуальних здібностей (А. М. Кухарчук). Функціональний стан курсантів-жінок було визначено за показниками частоти серцевих скорочень, артеріального тиску, проби Штанге, індексу Скибінські, експрес-оцінка рівня соматичного здоров'я проводилось за методикою Г. Л. Апанасенка, фізичний стан визначався за методикою К. Царді.

Відповідно до мети та завдань педагогічний експеримент проводився у декілька етапів на базі Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (ВІКНУ). Констатувальний експеримент проводився з метою визначення рівня фізичної підготовленості, функціонального стану, рухової активності, рівня фізичного здоров'я курсантів-жінок за період навчання у ВВНЗ.

Формувальний педагогічний експеримент передбачав наукове обґрунтування структури та змісту фізичної підготовки та визначення її ефективності.

Методи математичної статистики використовували для систематизації матеріалу за допомогою пакету стандартних програм (Excel 2007, Statistica 10).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що

вперше:

- визначено структуру та зміст програми фізичної підготовки курсантів-жінок із врахуванням завдань етапів навчання у вищому військовому навчальному закладі, а саме: етап адаптації, етап професійно-прикладної фізичної підготовки та етап вдосконалення функціональної підготовленості курсантів-жінок;

- визначено вплив потребово-мотиваційної сфери курсантів-жінок до занять фізичними вправами на ефективність фізичної підготовки під час навчання у ВВНЗ;

- експериментально перевірено позитивний вплив запропонованої структури та змісту програми фізичної підготовки, яка спрямована на підвищення рівня фізичної підготовленості, функціонального стану, стану фізичного здоров'я та розумової працездатності курсантів-жінок під час навчання у вищому військовому навчальному закладі;

- доповнено наукові дані щодо застосування сучасних засобів фізичного виховання в практику фізичної підготовки курсантів-жінок та впливу фізичної підготовки на підвищення ефективності виконання професійних завдань за призначенням;

- набули подальшого розвитку наукові положення про рівень і динаміку фізичної підготовленості, рухової активності та мотиваційних пріоритетів курсантів-жінок протягом навчання у ВВНЗ.

Практичне значення роботи полягає у застосуванні програми фізичної підготовки, що сприятиме вдосконаленню загальної та прикладної фізичної підготовленості, формуванню функціональної готовності курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів для виконання завдань за призначенням.

Практичний ефект роботи підтверджений актами впровадження до системи фізичної підготовки Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (акт від 31.03.2017), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (акт від 23.03.2017) та Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова (акт від 04.04.2017). Матеріали роботи включено до проекту нової «Настанови з фізичної підготовки у Збройних Силах України» та створення програм навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка»

для курсантів-жінок військових вищих навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів Збройних Сил України.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому, та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації.

Дисертаційна робота оформлена згідно діючих вимог до кандидатських дисертацій.

Дисертація викладена на 230 сторінках, складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (210, з них 30 латиницею). Основний зміст дисертації викладено на 173 сторінках. Робота містить 22 таблиці та 44 рисунки.

Автореферат відповідає змісту дисертації і відображає основні положення роботи.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, показано зв'язок дослідження з науковими програмами, планами й темами, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано інформацію про апробацію результатів роботи та публікації за матеріалами дисертаційного дослідження.

У *першому розділі* «**Місце фізичної підготовки у системі військово-професійного навчання курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів**» проаналізовано та узагальнено результати досліджень провідних науковців із проблеми вдосконалення структури та змісту фізичної підготовки у вищих військових навчальних закладах, висвітлено особливості навчання та майбутньої професійної діяльності курсантів-жінок, визначено теоретичні основи фізичної підготовки, її значення для формування функціональної готовності майбутнього офіцера-жінки та її успішної військово-професійної діяльності.

Дисертант розглядає особливості навчання жінок у вищому військовому навчальному закладі з точки зору вимог до їх центральної нервової системи,

психофізіологічної підготовки, яка пов'язана з постійно зростаючим об'ємом наукової і навчальної інформації при обмежених термінах навчання. Бажання засвоїти всі дисципліни і не відстати від загальної програми призводить до зниження рухової активності жінок, що в свою чергу викликає певні порушення адаптаційних можливостей ССС, виникнення захворювань, пов'язаних з порушенням обміну речовин, порушення стану опоро-рухового апарату.

Зниження функціональних можливостей курсантів-жінок впливає на їх фізичну підготовленість і таким чином на формування професійно значущих умінь і навичок.

Аналізуючи програми з фізичної підготовки курсантів-дівчат автор визначає ряд недоліків, що знижують її позитивний вплив на результати навчання та виховання особового складу ВВНЗ.

Дисертант слушно зупиняється на особливостях жіночого організму і доводить даними літератури, що жінки за своїми морфологічними особливостями і фізичними можливостями відрізняються від чоловіків, це обумовлює, що не всі рекомендації щодо організації процесу фізичної підготовки для осіб чоловічої статі, можуть бути використані в процесі занять з жінками.

Теоретичний аналіз, проведений у першому розділі дисертації, виявив, що значна кількість досліджень спрямована на вдосконалення змісту самостійних занять фізичними вправами і недостатньо розкрито питання організації фізичної підготовки курсантів-жінок для виконання професійних обов'язків під час служби у Збройних силах України.

Загалом текст розділу викладено на 30 сторінках дисертації (17% від загального обсягу), посилання на літературу зроблено коректно.

Матеріали розділу опубліковано у п'яти наукових працях.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** подано відомості про використані методи, етапи розв'язання завдань та

досліджуваний контингент, а також надано інформацію про організацію дослідження.

Для вирішення завдань було використано комплекс методів: аналіз та узагальнення літературних джерел і документальних матеріалів; соціологічні методи дослідження (анкетування); фізіологічні та психологічні методи; методи оцінки фізичного здоров'я за Г. Л. Апанасенко; педагогічне тестування; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Доцільно було б систематизувати методи дослідження за нумерацією підпунктів.

При описі методу «анкетування» не наведено структуру та зміст анкет, немає посилання на додаток, де має бути присутня анкета.

Дослідження за темою дисертаційної роботи проводилися у п'ять етапів.

На першому етапі дослідження (січень 2001 р. – серпень 2002 р.) було сформовано об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; проведено вивчення та узагальнення науково-методичної літератури і передового досвіду професійної діяльності жінок у Збройних Силах України та інших держав.

Другий етап (вересень 2002 р. – червень 2012 р.) включав проведення констатувального експерименту для визначення мотиваційних пріоритетів, розумової працездатності, стану фізичної підготовленості, функціонального стану, рухової активності та рівня фізичного здоров'я курсантів-жінок різних курсів навчання та їх змін під впливом умов навчання.

Третій етап (липень 2012 р. – серпень 2012 р.) був присвячений науковому обґрунтуванню структури та змісту програми фізичної підготовки курсантів-жінок під час навчання у ВВНЗ. Сформовано контрольну (n=35) та експериментальну (n=35) групи.

Четвертий етап (вересень 2012 р. – лютий 2017 р.) передбачав проведення формувального експерименту щодо впровадження авторської програми з фізичної підготовки у навчально-виховний процес

військовослужбовців-жінок ВІКНУ. Визначено її ефективність за показниками фізичної підготовленості, функціонального стану та рівня фізичного здоров'я.

П'ятий етап (березень 2017 р. – вересень 2017 р.) включав проведення статистичної обробки результатів дослідження, оформлення дисертації та підготовки автореферату дисертації .

У третьому розділі «Дослідження ефективності фізичної підготовки курсантів-жінок за період навчання у вищому військовому навчальному закладі» проведено аналіз чинної програми з фізичної підготовки курсантів-жінок та представлено результати дослідження потребо-мотиваційної сфери та функціонального стану.

Показано, що ефективність професійних дій офіцерів-жінок будь-яких військових спеціальностей тісно пов'язана з рівнем їх фізичної підготовленості, що насамперед зумовлено її впливом на покращення професійно-важливих характеристик організму, збільшення його функціональних резервів, підвищення стійкості до несприятливих чинників тощо.

Аналіз результатів вступних випробувань з фізичної підготовки до ВВНЗ дозволив з'ясувати, що за останні 10 років показники основних фізичних якостей (сила, витривалість, швидкість) достовірно знижуються ($p < 0,05-0,01$).

З метою детального вивчення рівня фізичної підготовленості курсантів-жінок, дисертантом було проведено перевірку на різних курсах навчання. Аналіз динаміки результатів виконання фізичних вправ курсантами-жінками свідчить про те, що зміни практично всіх показників відбуваються нерівномірно.

Порівняльний аналіз нормативних вимог за контрольними вправами абітурієнтів до ВВНЗ і курсантів-жінок свідчать про певну недосконалість нормативної системи. Так, мінімальні вимоги до фізичної підготовленості при

вступі до ВВНЗ вищі ніж для курсантів різних курсів навчання, що не стимулює курсанток до вдосконалення фізичних якостей.

З метою визначення початкового рівня мотиваційної сфери курсантів-жінок дисертантом було проведено анкетування дівчат-випускниць загальноосвітніх шкіл щодо виявлення мотиваційних пріоритетів та інтересів до занять фізичною культурою і спортом. У дослідженні приймали участь 204 учениці 10-11 класів загальноосвітніх шкіл м. Києва. Було визначено, що більшість школярок бажають займатися фізичною культурою і спортом але основною причиною є брак часу.

В. Б. Добровольський визначає ряд обставин, які впливають на низьку ефективність фізичного виховання в школі, це:

- недостатність кількості уроків фізичної культури протягом тижня;
- низька мотивація учениць;
- недосконалість програми фізичної культури, яка має відповідати інтересам дівчат.

Далі автор досліджує мотивацію курсантів жінок ВВНЗ до занять фізичним вихованням і приходять до висновку, що організація фізичної підготовки у ВВНЗ викликає у курсантів-жінок недостатньо позитивних емоцій, мета та завдання фізичної підготовки не співпадають з мотивами, які спонукають дівчат до занять фізичною підготовкою. Однак, необхідно впливати на формування мотивації курсанток щоб змінити ієрархію мотивів перемістивши на перше місце суспільно значимі чи соціальні мотиви, а вже потім – особистісні, тому що обравши військову спеціальність необхідно відповідати вимогам професійної діяльності у Збройних силах України.

Дослідження рухової активності курсанток протягом тижня свідчить про її недостатній рівень, що негативно впливає на динаміку фізичної, психологічної та професійної підготовленості протягом службового дня та після добового чергування. Так наприкінці добового чергування показники концентрації та стійкості уваги курсантів-жінок знижуються до рівня

четвертого ступеня нервово-емоційного напруження (51,6 %), це ж стосується і характеристики інтелектуальних здібностей.

Негативна динаміка відмічається в кінці навчального дня і за показниками статичної витривалості м'язів плечового поясу, спини, живота.

Протягом періоду навчання від I до V курсу відбувається погіршення показників ССС, в результаті чого у деяких дівчат старших курсів спостерігаються ознаки гіпертензії.

Щоб довести вплив функціонального стану курсантів-жінок на їх успішність навчання, дисертант порівняв ці показники між двома полярними групами, з високим рівнем успішності і з низьким.

Найбільша різниця виявлена між показниками, які характеризують розвиток силових якостей дівчат (21,5 %) та здібність організму до відновлення після фізичного навантаження (20,1 %).

Констатуючий експеримент загалом побудовано досить логічно, однак необхідно було у висновках до 3-го розділу дати відповідь на друге завдання роботи – чи є ефективною сучасна система фізичної підготовки курсантів у ВВНЗ, тому що в основному наводяться тільки дані констатуючого, а не аналізуючого характеру.

Результати наведені у третьому розділі опубліковані у шести наукових роботах автора.

У четвертому розділі «Обґрунтування та перевірка ефективності авторської програми фізичної підготовки для курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів» подано структуру та зміст програми фізичної підготовки курсантів-жінок ВВНЗ та проведено формувальний експеримент з метою перевірки її ефективності.

На підставі аналізу літератури та результатів констатувального експерименту, було обґрунтовано та розроблено програму фізичної підготовки курсантів-жінок ВВНЗ, яка суттєво відрізняється від чинної програми та спрямована на забезпечення готовності до виконання службових обов'язків

Авторська програма впроваджувалася в систему фізичної підготовки курсантів-жінок таким чином, щоб загальний час проведення занять фізичними вправами не перевищував визначений у «Настанові з фізичної підготовки» (чотири години занять та дві години спортивно-масової роботи на тиждень).

Заняття з фізичної підготовки на етапі адаптації були спрямовані на розвиток та вдосконалення основних фізичних якостей, рухових можливостей організму та зміцнення здоров'я жінок для сприяння підвищенню їх професійної працездатності.

До змісту фізичної підготовки на I етапі включалися: біг на середні та довгі дистанції, гімнастика, вправи для розвитку статичної витривалості, плавання, вправи зі скакалкою, спортивні ігри, заняття у атлетичному залі тощо.

Фізична підготовка на етапі професійно-прикладної фізичної підготовки більшою мірою спрямована на удосконалення у курсантів-жінок важливих професійно-прикладних якостей: рухової координації, швидкості та точності реакції, емоційної стійкості, стійкості уваги, здатності до її широкого розподілу та швидкого перенесення.

До змісту II етапу включалися: акробатичні вправи, вправи за раптовими командами, подолання елементів смуги перешкод, спортивні ігри та елементи системи БАРС.

Фізична підготовка на III етапі спрямована на підтримання оптимального рівня загальної та прикладної фізичної підготовленості дівчат, а також формування функціональної підготовленості курсантів-жінок до виконання завдань за призначенням.

До змісту включалися фітнес-програми за вибором курсантів-жінок, а також спеціальні комплекси вправ.

Специфіка кожного етапу занять курсантів жінок дозволила сформулювати мету та завдання фізичної підготовки, визначити зміст, спрямованість та методіку проведення занять фізичними вправами.

В інтересах якісної підготовки офіцерів-жінок в авторській програмі фізичної підготовки використано практично весь набір фізичних вправ, які описані в ТНФП – 2014 і в інших навчальних посібниках. Крім цього було сформовано вимоги при проведенні занять:

- ускладнення навчальних завдань;
- набуття досвіду роботи в стані нервово-психічної напруги з елементами виправданого ризику;
- виконання фізичних вправ при впливі факторів, які характерні для діяльності на офіцерських посадах;
- оволодіння достатнім рівнем функціональної готовності для виконання завдань протягом тривалого часу та під фізичним та психологічним навантаженням.

Проведення формувального експерименту дозволило визначити вплив авторської програми на загальну та прикладну фізичну підготовленість курсантів-жінок. Так, результат з бігу на 1000м за час експерименту у курсантів-жінок ЕГ покращився на 27,9 с ($p < 0,05$), а у КГ різниці не виявлено ($p > 0,05$); з комплексно-силової вправи результати ЕГ $51,74 \pm 0,80$ раз ($p < 0,001$) кращі, ніж у КГ $37,97 \pm 0,84$ раз ($p < 0,001$).

Аналіз результатів виконання вправ прикладного характеру дозволяє стверджувати про ефективність авторської програми для вдосконалення прикладної фізичної підготовленості курсантів-жінок. Тестування свідчить, що за час формувального експерименту у курсантів-жінок достовірно покращилися показники статичної витривалості м'язів спини ($p < 0,001$) та живота ($p < 0,001$), за результатами виконання вправи – утримання тулуба у горизонтальному положенні; статичної витривалості м'язів плечового поясу ($p < 0,05$) – утримання гантелі вагою 6 кг на витягнутій руці та вису на

перекладині на зігнутих руках хватом знизу; силової витривалості стегон ($p < 0,01$) – присідання за 1 хвилину на двох ногах та силової витривалості м'язів живота ($p < 0,001$) – піднімання прямих ніг до перекладини.

Виникає питання щодо показників соматичного здоров'я (Г.Л. Апанасенко) в табл. 4.5 (ст. 132). Індекс ФЗ, який дорівнює 0,23 ум. од. – 1,03 ум. од. не просто низький для курсанток, а є неправдоподібним. У констатувальному експерименті (рис. 3.16, ст. 99) наведено результати індексу ФЗ від 2,9 ум. од. до 2,2 ум. од., що вже були визначені як «низькі». Тому цей факт потребує пояснення.

Загалом зміст четвертого розділу обґрунтовує структуру та зміст експериментальної програми фізичної підготовки курсантів-жінок при навчанні у ВВНЗ і доводить її ефективність за динамікою показників фізичної психофізіологічної підготовленості у лонгитудинальних дослідженнях.

Дещо бракує порівняння з показниками успішності навчання і аналізу умов реалізації програм протягом п'яти років навчання у ВВНЗ, тому що мотивація до рухової активності у поза навчальний час у дівчат підвищилась, а чи задовольнила їх організація самого навчального процесу з фізичного виховання. Це питання залишилось відкритим.

Результати дослідження опубліковані у шести наукових доробках автора.

У п'ятому розділі дисертації **«Аналіз та узагальнення результатів»** представлено три групи даних: ті, що підтверджують, доповнюють наявні результати та абсолютно нові з проблеми дослідження, які окреслюють ступінь вирішення завдань дисертаційної роботи.

Під час наукового дослідження нами було отримано результати трьох рівнів:

набули подальшого розвитку наукові положення про зміст фізичної підготовки у Збройних Силах України (І. С. Овчарук, 2016; О. Д. Гусак, 2011; Г. А. Єдинак, 2012; Л. М. Кізло, 2008; О. М. Ольховий, 2016; О. І. Тьорло,

2008; О. М. Шемчук, 2015) та збройних силах іноземних держав (В. В. Ванденко, 2016; А. В. Матросова, 2016; Є. О. Шмідт, 2016);

доповнено дані щодо методики застосування сучасних вправ фізичного виховання в практику фізичної підготовки жінок (Н. Гончарова, 2016; Е. Д. Кривчикова, 2007; В. В. Романенко, 2003; Л. П. Сущенко, 2017; С. В. Сологубова, 2004; Д. О. Строган, 2017; Л. Я. Чеховська, 2017);

розширено інформацію про значення рівня фізичної підготовленості жінок у підвищенні ефективності військово-професійного навчання курсантів-жінок ВВНЗ (Ю. А. Бородін, 2003; О. М. Боярчук, 2010; Б. В. Ендальцев, 2008; О. А. Коржець, 2015; А. В. Магльований, 2007);

уперше визначено структуру та зміст фізичної підготовки курсантів-жінок із врахуванням завдань етапів навчання у вищому військовому навчальному закладі, а саме: етап адаптації, етап професійно-прикладної фізичної підготовки та етап вдосконалення функціональної підготовленості курсантів-жінок; визначено вплив потребово-мотиваційної сфери курсантів-жінок до занять фізичними вправами на ефективність фізичної підготовки під час навчання у ВВНЗ.

За результатами здійснених наукових досліджень вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо вдосконалення рівня професійної та фізичної підготовленості, покращення показників соматичного здоров'я та функціональної підготовленості, формування позитивного ставлення до занять фізичними вправами курсантів-жінок ВВНЗ.

Висновки дисертаційної роботи відповідають поставленим завданням.

Автором опубліковано 18 наукових робіт, на які є посилання в тексті.

Разом з позитивними сторонами дисертаційної роботи слід відзначити недоліки і дискусійні питання.

1. При обґрунтуванні наукової новизни роботи недостатньо констатація «визначено вплив потребово-мотиваційної сфери курсантів-жінок до занять фізичними вправами на ефективність фізичної підготовки під час навчання у

ВВНЗ», необхідно вказати чим це положення відрізняється від того, що вже доведено в літературі.

2. У другому розділі відсутній опис структури і змісту анкети, якою користувався автор, не вказано хто її розробляв і відсутнє посилання на додаток, де з нею можна ознайомитися.

На ст. ст. 134-135 (4-й розділ) наведено результати методик «Вивчення мотивів навчальної діяльності курсантів» та «Вивчення мотивів занять спортом», однак у другому розділі серед методів дослідження цих методик ми не знаходимо.

Відсутня у другому розділі також і методика «САН», результати якої наведені на ст. ст. 144-145.

3. При оформленні рис. 3.4 – 3.11 на осі абсцис необхідно було вказати «кількість респондентів,%», а не «результат, %».

4. На ст. 99 (розділ 3) в тексті вказано, що «рівень здоров'я курсанток-жінок першого курсу є середнім (7,1 ум. од.). У подальшому даний рівень ще знижується ($p < 0,001$), а для дівчат старших курсів взагалі показник здоров'я оцінюється як низький (3,9 ум. од.) (рис. 3.6)». Однак, на рис. 3.16 ми бачимо зовсім інші цифри – на I курсі – 2,9 ум. од., далі – 2,6 ум. од., 2.4 ум. од., 2,3 і 2,2 ум. од. Тобто опис тексту не відповідає показникам діаграми. Як це пояснити?

5. На ст. 132 (табл. 4.5) наведено показники індексу фізичного здоров'я за методикою Г. Л. Апанасенка, які протягом етапів дослідження змінюються в ЕГ з 0,23 ум. од. до 1,03 ум. од., і є не просто низьким, а неправдоподібними. Як було визначено у зауваженні 4 навіть на рис 3.16 мова йде про індекс 2,9 ум. од. (хоча в тексті – 7, 1 ум. од.). Як дисертант може пояснити такі цифри?

6. У четвертому розділі бракує порівняння з показниками успішності навчання курсантів КГ і ЕГ. Бажано було б навести аналіз умов реалізації

експериментальної програми, що виявилось більш ефективним, а що потребує подальшої корекції.

7. В роботі є технічні помилки і редакційні неточності.

Питання, які виникли при аналізі дисертаційної роботи не несуть принципової спрямованості і не знижують позитивної оцінки наукової праці, а більш відносяться до побажань і дискусій.

Висновок про відповідність дисертації встановленими вимогам.

Дисертаційна робота Добровольського Віктора Брониславовича «Удосконалення фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів» є завершеним самостійним науковим дослідженням, що має теоретичне і практичне значення. За актуальністю розкритих питань, новизною отриманих результатів дослідження і практичним значенням дисертація Добровольського В.Б. відповідає п. 11 «порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Зав. кафедри ТМФВ

Національного університету

фізичного виховання і спорту України,

доктор фіз. вих., професор

Т. Ю. Круцевич

Підпис Т. Ю. Круцевич засвідчую

Начальник відділу кадрів

 А.О. Степаненко

«__» _____

2018 р.

